

Beslutningsforslag nr. B 23. Fremsat den 12. november 1991 af Gade (SF), Pernille Frahm (SF), Jes Lunde (SF), Riishøj (SF), Ebba Strange (SF) og Villy Søvnald (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om vandbesparelser

Folketinget anmoder regeringen om at fremsætte lovforslag til ændring af vandforsyningsloven efter følgende retningslinier:

1. For at fremme vandbesparelser i husholdningerne, industrien og landbruget skal der gives økonomiske tilskud til:

- Standardløsninger til vandbesparelser (toiletter med lavt vandforbrug, armaturer med reduceret vandføring, diverse VVS-udstyr).
- Anvendelse af sekundavand til formål, hvor det ikke er nødvendigt at anvende vand af drikkevandskvalitet, f.eks. til kølevand i industrien eller til markvanding.
- Installation af vandmålere, hvor der i dag er ingen eller fælles målere.
- Gennemførelse af en ordning med vandkonsulenter, der foretager vandsyn af boliger, virksomheder, gartnerier, landbrug m.v.

- Støtte til informations- og oplysningskampagner fra vandværkerne.

- Forskning og forsøgsprojekter vedrørende vandbesparelser.

2. Vandspareforanstaltningerne finansieres af en særlig vandspareskilling, som betales i afgift for hver kubikmeter vand, der indvindes ved offentlige og private vandværker samt private boringer. Vandspareskillingen udgør 1 kr./m³ drikkevand.

3. Til fremme af vandbesparelser nedsættes et Vandspareråd. Rådet disponerer over provenuet fra vandspareskillingen.

Vandsparerådet fastsætter retningslinier for udbetaling af tilskud og lavt forrentede lån til vandbesparelser. Tilskud og lån udbetales af kommunerne.

4. Målsætningerne vedrørende vandbesparelser indarbejdes i såvel den kommunale vandforsyningsplanlægning som i de amtskommunale vandindvindingsplaner.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Som det fremgår af »Vandmiljø 90«, har man adskillige steder i Danmark nået grænsen for udnyttelsen af den tilgængelige grundvandsressource. Vandindvindingen er fordoblet siden 1970, og i dele af landet er der konstateret betydelige sænkninger i grundvandsspejlet, ligesom der mange steder er alvorlige problemer med vandføringen i åer og vandløb. Særlig i hovedstadsområdet og det østjyske område er vandindvindingen ude af balance med vandressourcerne. I andre dele af landet er den tilgængelige grundvandsressource stærkt formindsket af nedsivende næringsalte, kemikalier m.v.

I modsætning til de fleste andre vesteuropæiske lande har Danmarks vandforsyning indtil nu overvejende været baseret på grundvand af en høj kvalitet, og anvendelse af overfladevand har været begrænset. Den høje kvalitet i den danske drikkevandsforsyning er imidlertid alvorligt truet. Af hensyn til Danmarks grundvandsressourcer og for at sikre vandføringen i åer og vandløb er det centralt, at der i de kommende år gennemføres store vandbesparelser i alle sektorer af samfundet. I praksis vil målsætningen i eksempelvis hovedstadsområdet være en halvering af vandforbruget for at vedligeholde grundvandsstanden.

De senere års forhøjede priser på udledning af spildevand har forøget den generelle interesse for vandbesparelser, men det må konstateres, at der findes et meget stort besparelspotentiale, der langt fra udnyttes. Det skyldes bl.a. en række barrierer af organisatorisk karakter foruden manglende information og oplysning. Selv om vandbesparelser for den enkelte forbruger på kort sigt er rentable, så vil en samlet vandspareindsats ikke medføre lavere omkostninger for samfundet eller vandforsyningen som helhed, da omkostningerne ved vandforsyning først og fremmest består i de faste installationer. Vandbesparelser vil hurtigt vise sig som en højere kubikmeterpris. Det vurderes derfor, at det er nødvendigt at gennemføre en egentlig tilskudsordning til fremme af vandbesparelser. Prisen for denne omstilling er i øvrigt beske-

den sammenlignet med de omkostninger, der er forbundet med kloakering, vandrensning m.v.

For husstandene vil der ofte være en række barrierer af økonomisk og organisatorisk art, som betyder, at de høje priser ikke umiddelbart fører til større vandbesparelser. Det kræver ofte større investeringer at gennemføre mere omfattende vandbesparelser i husholdningerne, og det kræver et samarbejde mellem eksempelvis ejere og lejere. For ejendomme, der er faldet i værdi, vil det ofte ikke være muligt at finansiere sådanne forbedringer med almindelige realkreditlån, da friværdien er for lille.

I dag anslås det gennemsnitlige vandforbrug pr. indbygger til 160-180 liter om dagen alene til formål i husholdningerne. Mens vandforbruget steg voldsomt i 70'erne, har det været stagnerende i de seneste år. Det er i høj grad den højere boligkomfort kombineret med manglende ressourcebevidsthed, der er baggrunden for det særdeles høje vandforbrug i husholdningerne.

Der har været gennemført vidtgående forsøg med økologisk byfornyelse både herhjemme og i udlandet, der dokumenterer, at vandforbruget kan nedsættes med 60-70 pct. af det nuværende. I praksis vil installation af målere samt enkle ændringer af installationerne kunne betyde en nedsættelse af vandforbruget på omkring 30-35 pct. uden nedgang i komforten. Yderligere besparelser vil kræve mere omtanke i brugen af vandressourcerne, men er ikke urealistiske. Recirkulation af regnvand er en af mulighederne, der dog er energimæssigt meget krævende. Andre muligheder findes ved bedre overvågning af ledningsnettet, hvor lækager på 20 pct. ikke er ualmindelige.

I industrien viser forsøg på enkelte virksomheder, at der er store muligheder for recirkulation af kølevand samt for besparelser på procesvandet. Det må forventes, at prismekanismen vil virke på industriens forbrugsmønster, men at der især i mindre og mellemstore virksomheder er et stort behov for rådgivning om gennemførelse af vandbesparelser.

I landbruget vil der ofte være mulighed for at substituere det aktuelle vandforbrug med sekundavand,

F. t. beslutn. om vandbesparelser

der ikke lever op til de strenge krav, der må stilles til drikkevand, men som opfylder de krav, der er relevante i landbrug og gartnerivirksomhed. Sekundavandet kan for eksempel være vand fra let forurenede grundvandsmagasiner eller spildevand fra levnedsmiddelvirksomheder.

Gennemførelse af de nødvendige vandbesparelser forudsætter, at der etableres et smidigt og udstrakt samarbejde mellem de forskellige myndigheder samt de kommunale og private vandværker.

Bemærkninger til beslutningsforslagets enkelte punkter

Ad 1

Der er udviklet en række standardløsninger, der kan nedsætte boligernes vandforbrug, men installationen af bl.a. toiletter med lavt vandforbrug foregår kun langsomt. Der findes også armaturer og andet VVS-udstyr, der fremmer lavt vandforbrug. Kun større vandspareforanstaltninger bør dog nyde støtte.

Installation af vandmålere er væsentlig, fordi det sikrer, at vandregningen betales efter det faktiske forbrug. I dag er den i store dele af landet fastsat efter et standardforbrug, fordi man har ønsket at spare udgiften til installation og vedligeholdelse af målere. Der er imidlertid sket en betydelig udvikling inden for målerteknologien, og installation af vandmålere i den enkelte bolig betyder erfaringsmæssigt, at vandforbruget nedbringes med ca. 15 pct. Den samlede udgift til installation af målere i de dele af landet, hvor disse ikke findes, er anslået til 1,2 mia. kr. Tilskud til målere bør dog højst udgøre 25 pct. af anskaffelsesudgiften, da målere ikke er et egentligt vandsparende tiltag. Målere bør fortsat være frivillig i hver enkelt bolig, men hvor der aftages vand fra vandværket uden privat eller fælles måler, skal vandværkerne være forpligtet til at fastsætte forbruget som væsentlig højere end normalforbruget (f.eks. 133 pct.).

I lighed med ordningen med energikonsulenter bør der gennemføres en ordning med vandkonsulenter, der foretager eftersyn af boligselskaber og industri- og håndværksvirksomheder og udarbejder en rapport om, hvordan mulighederne for vandbesparelser bedst kan udnyttes. Vandkonsulenterne bør modtage energimæssige overvejelser i deres valg af løsninger, ligesom vandspareforanstaltninger skal samordnes med hygiejniske og afløbstekniske hensyn. Rådgivningen af landbruget om kunstvanding bør kvalificeres til at omfatte mulighederne for anvendelse af sekundavand.

Vandværkerne bør desuden i lighed med elværkerne energisparekampanjer informere brugerne om

mulighederne for vandbesparelser, bl.a. gennem ændret forbrugeradfærd.

I områder, hvor beboerne, industrien eller landbruget selv ønsker det, skal det være muligt at igangsætte avancerede pilotprojekter med anvendelse af nye metoder til vandbesparelser. Her kan tilskuddet efter en konkret afgørelse udgøre op til 100 pct. Forudsætningen herfor er, at der er tale om innovationer, der senere vil kunne danne udgangspunkt for bredere anvendelse.

Ad 2

Vandspareskillingen svares på grundlag af den målte vandindvinding. Opkrævningen foretages af Told- og Skattestyrelsen. For vandværkernes vedkommende vil afgiften blive indregnet i tarifferne for de almindelige forbrugere. Foruden de administrative fordele ved at opkræve afgiften ved indvindingen vil det forøge vandværkernes incitament til at opspore og udbedre lækager på ledningsnettet.

For mange private borer vil den eneste administrativt fremkommelige metode være at fastsætte afgiften på grundlag af indvindingstilladelsen, da en måle- og kontrolprocedure vil være særdeles kostbar. Man kan herefter nøjes med stikprøver. Fremgangsmåden vil desuden give incitament til at sikre en bedre overensstemmelse mellem indvindingstilladelsen og det faktiske behov. Undtaget fra afgiften er private vandindvindingsanlæg til forsyning af enfamilieshuse i tilknytning til landbrug.

I områder, hvor landbrug ikke har adgang til sekundavand til markvandingsformål, og hvor det af hensyn til vandføringen i vandløb m.v. ikke er ønskeligt at anvende overfladevand, bør der være adgang til dispensation fra afgiften, dersom miljøforholdene i øvrigt taler for det.

Prisen på drikkevand i Danmark er en af de laveste i EF, nemlig ca. 3 kr./m³, takket være den hidtil rigelige og rene grundvandsressource. Med en vandspareskilling på 1 kr./m³ vil prisen fortsat være i den billige ende sammenlignet med f.eks. Tyskland og Frankrig, hvor en kubikmeter drikkevand typisk koster 8-9 kr./m³.

Da de fleste vandforbrugere desuden skal betale for afledning og rensning, er den samlede pris for forbrug af vand i Danmark ca. 13-15 kr./m³, og heraf udgør vandspareskillingen en stigning på under 10 pct. For industri og landbrug med egne borer vil afgiften imidlertid udgøre en noget større andel af de samlede omkostninger.

Selv om der er regionale forskelle i belastningen af grundvandsmagasinerne, bør der i hele landet gen-

nemføres de mulige vandbesparelser, og alle forbrugere bør svare vandspareskilling. Herved gøres det til et fælles samfundsanliggende at løse de alvorlige problemer, der er opstået i visse dele af landet, og der er desuden generelle energibesparelser at hente ved formindsket transport og rensning af vand.

Det samlede årlige provenu af afgiften vil udgøre ca. 1 mia. kr.

Ad 3

Vandsparerådet er et ekspertorgan, der består af 10 personer udpeget af miljøministeren efter indstilling fra bl.a. Dansk Vandteknisk Forening, Statens Byggeforskningsinstitut, Danmarks Teknologiske Institut, VVS-Branchens Fællesråd, Danmarks Miljøundersøgelser, Statens Planteavlskontor, Industri- og Handelsstyrelsen, kommunale og amtskommunale organisationer m.fl.

Vandsparerådet godkender standardløsninger til vandbesparelser og igangsætter pilotprojekter. Kun produkter, der er godkendt af Vandsparerådet, må markedsføres som vandspareprodukter, hvorved forbrugeren sikres på det i dag temmelig grå marked for sådanne produkter.

Tilskuddene kan udgøre op til 50 pct. af udgifterne, da vandforbrugerne må forventes at have en selvstændig interesse i at medvirke til besparelser. Tilskuddene vil forkorte afskrivningstiden for sådanne investeringer og dermed hjælpe med til at fremrykke dem. For vandmålere kan tilskuddet højst udgøre 25 pct. For standardløsninger bør Vandsparerådet fastsætte tilskuddet som et fast kronebeløb.

Tilskuddene udbetales igennem kommunerne, der også skal godkende de konkrete foranstaltninger, hvor dette er nødvendigt i forbindelse med bygningsmæssige ændringer, ændringer i vandtryk eller afløbsforhold m.v. Hver kommune råder som udgangspunkt over et provenu, der svarer til 50 pct. af indtægten fra vandspareskillingen i den pågældende kommune. Resten af provenuet samt evt. uforbrugte andele indgår i en fælles pulje, der kan fordeles over hele landet. Dette kan gøres ved hjælp af en elektronisk online-database efter samme princip som tilskudsordningen for boligforbedringer.

Tilskuddene kan udbetales til såvel de enkelte vandforbrugere som til vandforsyningselskaber, der ønsker at koordinere sparebestræbelserne i forsyningsområdet. Vandforsyningen vil ofte have mulighed for at opnå betydelige mængderabatter på standardudstyr.

Ad 4

Det er væsentligt, at de lokale målsætninger angående vandbesparelser indarbejdes i den kommunale vandforsyningsplanlægning og i de amtskommunale vandindvindingsplaner, således at disse gøres til et mere aktivt og styrende redskab, end tilfældet er i dag. Der bør stræbes mod en samordnet udnyttelse af de enkelte grundvandsmagasiner. Med henblik på at sikre, at vandbesparelserne sker, hvor det er miljømæssigt og samfundsøkonomisk mest hensigtsmæssigt, udpeger Vandsparerådet i samarbejde med kommuner og amtskommuner de indsatsområder, hvor vandbesparelserne især skal koncentreret.